

LBRIS

We know
books

Ștefan IOVĂNESCU

INTELLIGENCE VS. JIHADUL SALAFIST

Modelarea culegerii de informații din surse umane
pentru combaterea terorismului global descentralizat
de sorginte islamică

CETATEA DE SCAUN
EDITURA

Cuvântul autorului.....	9
Introducere.....	11
Capitolul 1 Considerații privind culegerea de informații din surse umane și terorismul global descentralizat.....	21
1.1. Culegerea de informații din surse umane.....	22
Direcții de evoluție relevante ale mediului de securitate contemporan	23
Rolul HUMINT în activitatea de informații.....	31
Avantaje și dezavantaje asociate culegerii de informații din surse umane	43
1.2. Terorismul global descentralizat – direcție de evoluție a terorismului contemporan	47
Terorismul – delimitări conceptuale.....	47
Tendințe de evoluție a terorismului contemporan	63
Terorismul global descentralizat – țintă a culegerii de informații din surse umane	71
1.3. Relația între culegerea de informații din surse umane și terorismul global descentralizat	77
Culegerea de informații din surse umane – capacitate primară din arsenalul organizațiilor teroriste.....	78
Culegerea de informații din surse umane – capacitate a serviciilor de informații în combaterea terorismului global descentralizat	86
Nevoia de schimbare în cadrul serviciilor de informații generată de fenomenul terorismului global descentralizat.....	94
Concluzii parțiale.....	103
Capitolul 2 Terorismul global descentralizat ca amenințare la adresa securității naționale și implicațiile asupra tehnicilor tradiționale de culegere HUMINT.....	106
2.1. Terorismul global descentralizat ca amenințare la adresa securității naționale	107
Securitatea națională – delimitări conceptuale	108
Terorismul global descentralizat și securitatea națională	113
Combaterea și prevenirea terorismului pentru realizarea securității naționale în România.....	120
2.2. Abordări tradiționale în culegerea de informații din surse umane	128

Taxonomia metodelor și tehnicilor de culegere HUMINT.

Metode și tehnici asociate ocazional HUMINT.....	128
Metode și tehnici de culegere specifice HUMINT	135
Abordarea tradițională – modelul centrat pe recrutare.....	143
2.3. Evaluarea eficienței abordărilor tradiționale de culegere HUMINT împotriva țintelor asociate terorismului global descentralizat	150
Operații de informații pentru penetrarea unilaterală a țintelor asociate terorismului global descentralizat	152
Operații cu surse umane din cadrul organizațiilor asociate terorismului global descentralizat.....	156
Interogarea – abordare controversată utilizată împotriva țintelor asociate terorismului global descentralizat.....	160
Concluzii parțiale.....	167
Capitolul 3 Abordarea alternativă a culegerii de informații din surse umane - modelul bazat pe identificarea țintei.....	169
3.1. Testarea premisei teoretice a modelului bazat pe identificarea țintei în contextul terorismului de tip lup singuratic.....	172
Terorismul de tip lup singuratic de sorginte islamică	173
Procesul de radicalizare a lupului singuratic.....	179
Exploatarea procesului de radicalizare a lupului singuratic pentru identificarea și combaterea țintei.....	185
3.2. Modelul bazat pe identificarea țintei.....	191
Utilizarea rețelelor de sprijin de către țintele asociate terorismului global descentralizat.....	191
Punctele obligatorii de trecere – cheia modelului bazat pe identificarea țintei.....	197
Exploatarea punctelor obligatorii de trecere pentru identificarea țintei.....	206
3.3. Evaluarea modelului bazat pe identificarea țintei	211
Cadrul conceptual de evaluare a modelului bazat pe identificarea țintei.....	212
Analiza SWOT-PEST a modelului bazat pe identificarea țintei ...	215
Aprecieri cu privire la implementarea propriu-zisă a modelului bazat pe identificarea țintei.....	221
Concluzii parțiale.....	224
Capitolul 4 Optimizarea culegerii HUMINT prin utilizarea tehnologiilor de modelare și analiză avansată a datelor și informațiilor	227

4.1. Dimensiunile comportamentale specifice entităților teroriste asociate jihadului salafist și caracteristicile acționale ale serviciilor de informații angajate în combaterea amenințării.....	228
Activitatea HUMINT sub acoperire neoficială pentru combaterea terorismului global descentralizat de sorginte islamică. Studiu de caz – Harith al-Sudani.....	228
Comportamente specifice entităților teroriste asociate jihadului salafist	244
Caracteristici acționale specifice serviciilor de informații pe linia operațiilor HUMINT.....	253
4.2. Modelarea și analiza avansată a datelor și informațiilor pentru optimizarea culegerii HUMINT în combaterea terorismului.....	265
Generarea setului de date pentru modelarea culegerii HUMINT în combaterea terorismului global descentralizat	267
Modelarea culegerii HUMINT pentru combaterea jihadului salafist	295
4.3. Măsuri și direcții suplimentare de acțiune pentru combaterea terorismului islamic global.....	297
Dezvoltarea capacităților acționale HUMINT în mediul virtual.....	297
Lărgirea bazei de recrutare a personalului din serviciile de informații.....	299
Adaptarea pregătirii specifice pentru operații HUMINT de combatere a jihadului salafist	302
Concluzii parțiale.....	305
Concluzii și propuneri	308
Glosar cu abrevieri și acronime	321
Lista figurilor	325
Lista tabelor	326
Bibliografie	327
Lista anexelor	344
Matricea acțional-comportamentală	345
Scurtă prezentare a tradițiilor și sectelor musulmane.....	346
Schisma Sunni – Shia	349
Glosar de termeni specifici asociați Islamului utilizați și în retorica extremistă.....	352

Capitolul 1

Considerații privind culegerea de informații din surse umane și terorismul global descentralizat

Culegerea de informații este una dintre funcțiile de bază ale serviciilor de profil. Mai precis, prin diverse mijloace, serviciile de informații culeg date despre persoane, locuri, evenimente sau activități de interes pentru beneficiarul pe care îl deservesc. De principiu, ne referim aici la informații care nu sunt disponibile sau nu pot fi obținute în mod deschis de către publicul larg. Evident că, în practică, această activitate are un caracter complex. Spre exemplu, deși resursele serviciilor nu sunt destinate acestui rol, este necesar ca în primă fază să fie culese și validate și informațiile disponibile public pentru a putea discerne lipsurile și nevoile de cunoaștere care trebuie satisfăcute prin alte mijloace.

În funcție de sursa exploatată, pot fi distinse mai multe discipline de culegere a informațiilor, principalele fiind: SIGINT, IMINT, HUMINT, MASINT, OSINT, GEOINT.⁵ În cercetarea noastră ne vom concentra cu precădere asupra culegerii de informații din surse umane. Vom urmări să clarificăm locul și rolul HUMINT în contextul mediului de securitate contemporan și modul în care evoluțiile recente și-au pus amprenta asupra activității de culegere din surse umane.

Pornind de la situația securitară actuală ne vom îndrepta atenția asupra fenomenului terorist. În acest cadru vom analiza emergența terorismului global descentralizat ca direcție de evoluție a terorismului contemporan și ne vom concentra asupra aspectelor care fac din terorismul de sorginte salafistă o țintă predilectă a culegerii de informații din surse umane.

În finalul acestui capitol vom relaționa cele două concepte introduse – culegerea de informații din surse umane și terorismul global descentralizat. În primă instanță vom urmări să clarificăm modul în care

⁵ ***, *What is Intelligence?*, Office of the Director of National Intelligence, Washington DC, online, disponibil online la: <https://www.dni.gov/index.php/what-we-do/what-is-intelligence>, accesat la 10.09.2018.

organizațiile teroriste utilizează sursele umane pentru a-și atinge obiectivele, după care vom analiza și perspectiva serviciilor de informații în utilizarea HUMINT pentru combaterea fenomenului terorist.

Considerăm că emergența terorismului global descentralizat ca amenințare concretă și persistentă la adresa securității naționale fundamentează nevoia de schimbare/remodelarea culegerii de informații din surse umane la nivelul serviciilor de informații și securitate care abordează această amenințare.

1.1. Culegerea de informații din surse umane

Este dificil sau chiar imposibil de formulat definiții atotcuprinzătoare sau unanim acceptate ale conceptelor care fac obiectul acestei lucrări, în speță culegerea de informații din surse umane - HUMINT și o altă temă puternic dezbătută, terorismul. Acest lucru se datorează atât complexității diferiților factori care pot interveni, cât și multiplelor aspecte sub care aceste noțiuni pot fi analizate.

Definițiile uzitate și spectrul de acțiune al acestora sunt supuse completărilor, în acest sens fiind extrem de importante și normele de drept ale diferitelor state sau organizații internaționale relevante. Spre exemplu, la nivelul Armatei României este interzisă utilizarea interogatoriului pentru exploatarea unor surse umane deoarece acest lucru este rezervat organelor polițienești, pe când la nivelul altor state, cum este cazul SUA, interogarea este una dintre principalele metode de culegere asociate HUMINT și este uzitată ca atare și de către forțele armate americane. Chiar și în aceste condiții, există restricții de ordin legal care permit desfășurarea de operații cu surse umane doar de către operatori pregătiți și certificați în acest sens și doar pe parcursul activităților ordonate ca responsabilitate asociată poziției ocupate într-o unitate care are astfel de misiuni.⁶ Singura constantă la care ne putem referi este faptul că toate statele și organizațiile pedepsesc activitățile de spionaj sau terorism desfășurate împotriva lor. Pe parcursul cercetării noastre vom analiza în detaliu aceste concepte, pentru a clarifica înțelesul lor și pentru a propune definiții reprezentative pentru lucrarea noastră.

⁶ *** , JP 2-0: *Joint Intelligence*, Department of Defense, Washington, DC, 22 oct. 2013, p. B-4.

În continuare vom aborda principalele direcții de evoluție ale mediului de securitate contemporan cu impact asupra culegerii de informații din surse umane și asupra fenomenului terorist. Ulterior vom discuta rolul HUMINT în activitatea de informații, elaborând pe marginea avantajelor și dezavantajelor asociate acestei discipline de culegere.

Direcții de evoluție relevante ale mediului de securitate contemporan

Culegerea de informații din surse umane, HUMINT sau cum este (*greșit sau cel puțin limitativ*) vehiculat de către publicul larg, spionajul, este cea mai veche dintre disciplinele de informații și a fost chiar descrisă ca fiind a doua cea mai veche meserie din lume. Înainte de dezvoltarea tehnologiei, fotografiei sau comunicațiilor, care au generat apariția unor noi oportunități de culegere, HUMINT era practic singura „unealtă” din arsenalul serviciilor de informații. Pe parcursul secolului XX și mai ales după cea de-a doua conflagrație mondială, odată cu dezvoltarea accelerată a tehnologiei supremația HUMINT a intrat în declin comparativ cu alte discipline de culegere. Cu toate acestea, HUMINT continuă să-și reafirme locul și importanța. Nu putem emite judecăți cu valoare de adevăr universal în ceea ce privește culegerea de informații din surse umane, de la situație la situație poate fi cea mai eficientă sau cea mai puțin potrivită opțiune pentru un serviciu de informații, însă cu siguranța este diferită față de „suratele” sale tehnice.

Pentru realizarea unei analize a mediului de securitate contemporan, este utilă organizarea istoriei recente a omenirii pe mai multe perioade delimitate de evenimente ce au afectat cursul dezvoltării umane. Astfel, din perspectiva acestei lucrări considerăm că se disting patru perioade de studiu relevante pentru fenomenul terorist și pentru activitatea serviciilor de informații, astfel:

1. perioada Războiului Rece
 2. perioada de la sfârșitul Războiului Rece și până la atacurile teroriste din SUA din 11 septembrie 2001;
 3. perioada de la atacurile teroriste din 11 septembrie 2001 și până la anexarea Peninsulei Crimeea de la Ucraina de către Federația Rusă;
 4. perioada de la anexarea Peninsulei Crimeea și până în prezent.
- Dată fiind dinamica evenimentelor, în contextul acestei ultime etape de studiu propuse, considerăm oportun să clarificăm că prezentul se referă la

momentul finalizării cercetării, care a coincis cu invazia rusă din Ucraina, în februarie 2022.

Figura nr. 1.1 – Perioade de studiu al mediului de securitate

Sintagma de „Război Rece” a intrat în uz începând cu finalul celui de-al Doilea Război Mondial. Pornind de la contrariul său, „război cald sau fierbinte” (*cel întreținut cu armele, pe câmpul de luptă*), Războiul Rece a fost o confruntare a nervilor, un război de uzură fără victorii sau înfrângeri cu impact global, asemenea războiului de tranșee din Primul Război Mondial.

Originea Războiului Rece trebuie căutată în îngrijorarea de care au fost cuprinse marile puteri occidentale (*SUA, Marea Britanie, Franța și Germania Occidentală*) față de cursul politicii din țările unde s-au instaurat dictaturi totalitare, ca expresie a extinderii sferei de influență sovietică. Aliații de ieri, americanii, englezii și sovieticii, s-au trezit, astfel, față în față cu adversari de neîmpăcat. Putem considera că Războiul Rece a debutat odată cu Conferința de la Ialta⁷ din 4-11 februarie 1945, când „cei trei mari”

⁷ Conferința de la Ialta a fost a doua dintre cele trei conferințe organizate pe timpul celui de-al Doilea Război Mondial între „cei trei mari” - Theodore Roosevelt, Winston Churchill și Josef Stalin. A fost precedată în noiembrie 1943 de Conferința de la Teheran și urmată în iulie 1945 de Conferința de la Potsdam. Din punctul de vedere al celor expuse, o altă conferință relevantă a fost cea din octombrie 1944, de la Moscova, între Churchill și Stalin, aici purtându-se pentru prima dată discuții legate de împărțirea Europei pe sfere de influență. Subiectul a fost tranșat câteva luni mai târziu la Ialta, odată cu participarea președintelui american, Theodore Roosevelt.

– președintele american Theodore Roosevelt, premierul britanic Winston Churchill și liderul sovietic Josef Stalin – au redesenat granițele europene și au căzut de acord asupra împărțirii Europei pe sfere de influență între Occident și Uniunea Sovietică.⁸

Scopul declarat al Conferinței de la Ialta a fost de a stabili viitorul națiunilor dintr-o Europă măcinată de război, în baza dreptului la autodeterminare al popoarelor, însă deciziile luate de „cei trei mari” au dus practic la debutul unui nou război, însă nu cu arma, deoarece alianții erau legați de tratatele de pace și de condițiile stabilite prin ele, ci folosind căi politice, diplomatice și confruntarea directă doar prin terți. Războiul Rece a fost un fenomen ciudat al secolului XX, un conflict care a început fără o declarație formală de război și s-a încheiat fără semnarea unui tratat de pace între părțile implicate.

Trăsăturile definitorii ale mediului de securitate contemporan își au rădăcinile în evoluțiile majore înregistrate în special după încheierea Războiului Rece pe mai multe planuri asociate domeniului securității. În retrospectivă, paradigma de securitate specifică confruntării ideologice bipolare și posibilitatea unui conflict militar de amploare între cei doi poli militari – Statele Unite, ale Americii (*SUA*) și Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (*NATO*) pe de-o parte și Uniunea Sovietică (*URSS*) și Tratatul de la Varșovia de cealaltă parte - au generat un mediu de securitate stabil. În speță, deși au fost puncte de tensiune maximă, cum a fost cazul crizei rachetelor din Cuba în 1962, *SUA* și *URSS* au evitat declanșarea unui conflict direct, deschis, deoarece arsenalul nuclear din dotarea celor două puteri ar fi dus la distrugerea reciprocă.

În prezent, s-ar putea spune că trăim un paradox. Evoluțiile și progresul adus de era industrială și mai recent de cea informațională au creat un mediu internațional care este simultan mai bogat în oportunități, dar mai periculos și mai puțin stabil. Progresul înregistrat pe parcursul ultimelor decade este nemaîntâlnit în istoria umanității, atât ca ritm, cât și ca efecte.⁹ Globalizarea are beneficii de necontestat, însă progresul a generat și șocuri cu impact global, cum ar fi atacurile teroriste din

⁸ Melvyn Leffler, *Cambridge History of the Cold War*, vol. 1, Cambridge University Press, 2012, p. 175.

⁹ Alain de Benoist, *Geopolitica astăzi*, 03 sep 2014, EsticaNews, online, disponibil online la: <http://www.estica.eu/article/geopolitica-azi/>, accesat la 16.05.2018.

septembrie 2001, criza financiară din 2008, Primăvara Arabă, ocuparea Peninsulei Crimeea de către Federația Rusă, tendințele expansioniste ale Chinei, reanimarea politicilor naționaliste, pandemia COVID-19 și altele. Astfel de evenimente nu fac decât să dovedească fragilitatea progreselor înregistrate și să prevestească un viitor turbulent.

Dezmembrarea Uniunii Sovietice a facilitat globalizarea dărâmand granițele ideologice și, din anumite puncte de vedere, chiar și pe cele statale. Dispariția sau cel puțin decăderea competitorului pentru putere al SUA a dus la o polarizare a lumii în jurul hegemoniei americane, rezultând practic o nouă ordine mondială. SUA s-au văzut practic în poziția de lider necontestat al lumii și încrezători în puterea lor militară, superioritatea tehnologică și informațională au prefigurat un nou „secol american”, după ce secolul XX fusese astfel denumit ca urmare a influenței exercitate în perioada respectivă, în special datorită faptului că puterile europene au suferit puternic în ambele războaie mondiale.¹⁰

Odată cu destrămarea blocului comunist din Europa, SUA, convinse că sunt de necontestat în poziția de superputere a lumii, și-au asumat rolul de „jandarm al lumii”. În anumite cercuri științifice și în special în rândul neoconservatorilor s-a propagat ideea instaurării unei supremații perpetue a democrației și capitalismului. La începutul anilor '90, Francis Fukuyama a mers până la a anunța „sfârșitul istoriei”, argumentând că odată cu înfrângerea comunismului, principiile asociate democrațiilor liberale și pieței libere și stilul de viață asociat acestora se vor răspândi la nivel global, semnaland astfel apogeul, punctul final al evoluției socioculturale a umanității.¹¹

Ulterior, Fukuyama și-a nuanțat argumentul declarând că „sfârșitul istoriei” nu este legat de modelul social și politic american, ci mai degrabă apropiat Uniunii Europene, aceasta reprezentând un demers ce transcende principiile tradiționale ale puterii statale și stabilește o formă de guvernământ transnațională.¹²

¹⁰ Joseph S. Nye, *S-a sfârșit oare secolul american?*, editura Comunicare.ro, București, 2015

¹¹ Francis Fukuyama, *The End of History?*, The National Interest, 1989, nr. 16, pp. 3-18, idee reluată și dezvoltată de autor în 1992 în cartea *The End of History and the Last Man*, The Free Press, New York, 1992.

¹² Francis Fukuyama, *The history at the end of history*, The Guardian. 03 Apr. 2007, online, disponibil la: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2007/apr/03/thehistoryattheendofhist>, accesat la 13.08.2018.

Pe de altă parte, încă din 1988, înainte de destrămarea URSS, pe măsură ce liderul acesteia, secretarul general al Partidului Comunist de la Moscova, Mihail Gorbaciov promova politicile perestroika (*reconstrucție*) și glasnost (*deschidere*), unul dintre consilierii acestuia, Georgi Arbatov, declara la adresa SUA, „Vă vom face un lucru oribil; vă vom lăsa fără un inamic”.¹³

Impactul dispariției URSS nu a fost poate niciunde mai puternic resimțit decât în cadrul complexului industrial, militar și de securitate al SUA. Astfel, în 1992, colonelul Dennis H. Long, responsabil cu planificarea dezvoltării forțelor blindate ale armatei americane, observa că „Pentru 50 de ani ne-am pregătit echipa de fotbal, ne-am antrenat de cinci ori pe săptămână, dar nu am jucat niciun joc. Aveam un adversar clar cu calități demonstrate, pe care l-am cercetat îndeaproape. Acum ne vom antrena zi de zi fără a ști nimic despre cealaltă echipă. Nu vom cunoaște schemele de joc, nu vom ști nici măcar unde este stadionul sau câți jucători vor intra pe teren. Acest lucru este dureros pentru complexul militar, în special în contextul în care încerci să justifici existența organizației și sistemelor tale.”¹⁴

„Secolul” supremației mondiale americane de după Războiul Rece s-a dovedit a fi mult mai scurt decât preconizaseră majoritatea analiștilor geopolitici. Odată cu atentatele teroriste din 11 septembrie 2001, următorul punct de inflexiune în evoluția mediului de securitate internațional de după căderea URSS, SUA și-au găsit un nou inamic în islamul radical sau mai precis în organizațiile teroriste transnaționale. În Anexa nr. 2 sunt prezentate principalele secte asociate islamului.

De altfel, istoricul britanic Eric Hobsbawm, în cartea sa „Despre Imperiu: America, Războiul și Supremația Globală”, observa că decadele ce au urmat Războiului Rece s-au remarcat mai degrabă prin absența unei forme coerente și acceptate la scară largă a ordinii politice globale. În opinia sa, perioada s-a caracterizat mai degrabă prin dezorganizare și prin lipsa unei direcții clare. Hobsbawm considera la momentul respectiv că

¹³ Georgi Arbatov, interviu cu John M. Whiteley, The Quest for Peace Series – University of California Irvine, decembrie 1987, YouTube, online, disponibil la: <https://www.youtube.com/watch?v=TclKq9GUWtw>, accesat la 13.08.2018.

¹⁴ Patrick E. Tyler, *While Fear of Big War Fades, Military Plans for Little Ones*, New York Times, 03 feb 1992, pag 8, ediția tipărită, arhivă online, disponibil la: <https://www.nytimes.com/1992/02/03/world/while-fear-of-big-war-fades-military-plans-for-little-ones.html>, accesat la 14.08.2018.

„imperiu” și hegemonia globală a SUA ar putea fi soluția care să asigure stabilitate la nivel internațional.¹⁵

Apreciem că acest lucru nu mai este posibil în contextul actual. Globalizarea a generat difuzia puterii și fragmentarea ordinii internaționale, iar în opinia noastră anexarea Peninsulei Crimeea de către Federația Rusă, în februarie-martie 2014, constituie un nou punct de inflexiune în evoluția mediului de securitate global care a anunțat debutul oficial al ultimei etape de studiu analizată – competiția marilor puteri.¹⁶

Reaparitia competiției marilor puteri surprinde China și Federația Rusă în cadrul unor măsuri și politici prin care contestă activ ordinea mondială condusă de SUA. De altfel, în martie 2021, administrația Biden declara că SUA se confruntă cu o lume în care mișcările naționaliste iau amploare, rivalitatea cu China, Rusia și alte state autoritare este în creștere, iar revoluția tehnologică remodelează viața de zi cu zi a tuturor. În paralel, din perspectiva americană se mențin amenințările generate de actorii nestatali – entități extremiste și de criminalitate organizată, dar și alte probleme precum schimbările climatice, răspândirea bolilor infecțioase, utilizarea spațiului virtual pentru lansarea de atacuri cibernetice sau acțiuni de dezinformare cu ingerințe în politica internă a altor state.¹⁷

Astfel, SUA recunosc oficial că distribuția puterii la nivel global este în schimbare, fapt ce este generator de instabilitate. Totodată, administrația de la Washington identifică în China un competitor asertiv, capabil să combine dinamic instrumentele de putere economică, diplomatică, militară și tehnologică pentru a-și promova interesele. Pe de altă parte și Federația Rusă, chiar dacă nu beneficiază de capacități similare Chinei, continuă să-și reafirme pretențiile regionale și globale contestând activ extinderea prezenței NATO în fosta sferă de influență a Uniunii Sovietice. Mai mult, Moscova își extinde influența în zone precum Orientul Mijlociu sau Africa.¹⁸

Era competiției marilor puteri este caracterizată și prin potențialul destabilizator al unor actori regionali, cum sunt Coreea de Nord sau

¹⁵ Eric Hobsbawm, *On Empire: America, War, and Global Supremacy*, Pantheon Books, 2008

¹⁶ În *Strategia națională pentru apărare a țării pentru perioada 2020-2024* se face referire la sintagma „revitalizarea competiției geostrategice”.

¹⁷ ***, *Renewed Great Power Competition: Implications for Defense-Issues for Congress*, raport nr. R43838, Congressional Research Service, Washington, DC, 21 dec. 2021, pp. 1-2, 25.

¹⁸ *Ibidem*

Iranul, care continuă să-și dezvolte programele de armament nuclear, în pofida sancțiunilor la care sunt supuse la nivel internațional. Totodată, la nivel internațional se constată apariția unor zone neguverdate sau state eșuate, care constituie surse de instabilitate regională și globală prin faptul că găzduiesc organizații extremiste și teroriste cu capacități de acțiune transnaționale.¹⁹

Putem concluziona că era competiției marilor puteri aduce cu sine și o reafirmare a competiției tradiționale stat vs. stat care se va manifesta și la nivelul serviciilor de informații care trebuie să ofere decidenților produsele de intelligence necesare pentru fundamentarea deciziei și pentru prevenirea surprinderii la nivel strategic. Cu toate acestea apreciem că terorismul va rămâne o topică de interes, inclusiv pentru cele trei state implicate în mod direct în competiția marilor puteri.

SUA continuă să se confrunte cu amenințări teroriste de sorginte islamică atât pe plan domestic, cât și internațional, iar problemele domestice ale Federației Ruse rămân de actualitate, în special în Caucazul de Nord, în Cecenia și Dagestan, care au o lungă istorie de islam militant.²⁰ De cealaltă parte și China are o problemă cu comunitatea musulmană uigură din provincia Xinjiang, care dorește formarea unui stat independent și, conform politicii promovate de Partidul Islamic din Turkestan, a unui califat guvernat în baza legii Sharia.²¹

Un eveniment încă în desfășurare la momentul finalizării prezentei lucrări este invazia Federației Ruse în Ucraina și războiul declanșat pe acest fond. Considerăm că acest incident se subscrie celei de-a patra perioade de studiu a mediului de securitate, respectiv competiția marilor puteri. Chiar dacă în prezent conflictul este limitat la teritoriul ucrainean, confruntarea a dus la o implicare substanțială a NATO pentru respingerea agresiunii ruse. Se poate aprecia că NATO s-a implicat până la ultimul nivel posibil înainte de declararea războiului.

¹⁹ *** , Renewed Great Power Competition: Implications for Defense-Issues for Congress, *op.cit.*

²⁰ Saif Islam, „Terrorism in Russia: An enduring phenomenon”, în *Global Security Insight*, S-RM Intelligence and Risk Consulting, online, 01 sep. 2021, disponibil la: <https://gsi.s-rminform.com/articles/terrorism-in-russia-an-enduring-phenomenon>, accesat la 21.12.2021.

²¹ Uran Botobekov, „The Deadliest Enemies: China’s Overseas Military Bases in Central Asia and Uyghur’s Turkestan Islamic Party”, în *Modern Diplomacy*, online, 09 dec. 2021, disponibil la: <https://moderndiplomacy.eu/2021/12/09/the-deadliest-enemies-chinas-overseas-military-bases-in-central-asia-and-uyghurs-turkestan-islamic-party/>, accesat la 21.12.2021.

Considerăm că ofensiva rusă din Ucraina va revitaliza rolul structurilor specializate de informații în competiția strategică stat vs. stat, serviciu vs. serviciu. Este probabil ca acest lucru să deturneze atenția publică de la amenințarea teroristă și să genereze o realocare a resurselor existente la nivelul instituțiilor specializate spre competiția tradițională cu instituțiile omoloage din statele potențial adversare. Chiar dacă evenimentele contemporane fundamentează o astfel de abordare, acest lucru nu înseamnă că amenințarea teroristă va dispărea.

Dimpotrivă, în contextul agresiunii ruse, purtătorul de cuvânt al Statului Islamic, Abu-Omar al-Muhajir, a transmis, printr-un mesaj audio postat pe Telegram, un îndemn pentru adepții organizației pentru lansarea unei „ofensive globale” și pentru organizarea de atacuri în Europa și Israel în timp ce „cruciații” sunt ocupați să se lupte între ei și atenția lor este distrasă spre războiul din Ucraina.²²

Totodată, în fața unei rezistențe puternice, președintele rus, Vladimir Putin a anunțat public intenția de a recurge la voluntari din Orientul Mijlociu și Cecenia, fapt ce dă și prilejul infiltrării unor elemente radicale.²³

O altă evoluție recentă în mediul internațional, cu repercusiuni în toate domeniile vieții sociale, a constituit-o pandemia generată de răspândirea globală a SARS-CoV-2. Din punctul de vedere al cercetării noastre, deși efectele pandemiei au fost profunde și se vor resimți cu siguranță și pe parcursul următorilor ani, odată cu dezvoltarea vaccinurilor și imunizarea populației, activitatea serviciilor de informații va reintra în mare măsură pe vechile coordonate.

O dimensiune pe care de altfel o vom adresa pe parcursul acestei lucrări este migrația populației, bazinul de ținte pentru culegerea HUMINT, spre mediul virtual, fenomen care a fost fără îndoială accelerat pe fondul pandemiei. Pe cale de consecință, considerăm că serviciile de informații vor fi nevoite să se adapteze și să dezvolte capacități de acțiune specifice operării în acest mediu, element pe care îl vom dezvolta în

²² Chris Jewers, *ISIS declare new 'global offensive' while 'the crusaders are fighting each other' and distracted by war in Ukraine*, The Daily Mail, online, disponibil la: <https://www.dailymail.co.uk/news/article-1073169/ISIS-declare-new-global-offensive-crusaders-fighting-other.html>, accesat la 20.04.2022.

²³ Zubeda Anjum Niazi, *Role of Chechens in Russia-Ukraine War*, The Diplomatic Insight, online, disponibil la: <https://thediplomaticinsight.com/role-of-chechens-in-russia-ukraine-war/>, accesat la 05.04.2022.